

Василишин Д.В. Роль инновационной деятельности в личностно-профессиональном саморазвитии молодого педагога (мастера производственного обучения) профессионально-технического образования. В статье рассматриваются проблемы, связанные с подготовкой мастеров производственного обучения в системе профессионально-технического образования.

Ключевые слова: инновационная деятельность, личностно-профессиональное саморазвитие, инновационное образовательное пространство, инновационные технологии, профессиональная подготовка, мастер производственного обучения, профессиональный педагог

Vasilishin D.V. The role of innovation in personal and professional self-development of the young teacher (master of industrial training), vocational and technical education. The article examines the problems associated with the preparation of trainers in the system of vocational education.

Keywords: innovative activity, personal and professional self-development, an innovative educational environment, innovative technology, professional training, master of industrial training, professional teacher

ПРОФЕСОР ЛЕОНАРД АНТОНОВИЧ ЯЧЕВСЬКИЙ: КАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ ПЕРІОД ДІЯЛЬНОСТІ

*Кушлакова Н.М., канд. іст. наук,
(Західнодонбаський інститут МАУП (м. Павлоград))*

Дніпропетровський Національний гірничий університет (НГУ) є найстарішим вищим навчальним закладом України з гірничого профілю, історія якого розпочалась з відкриття в Катеринославі Вищого гірничого училища (КВГУ) в 1899 р.. Професорсько-викладацький склад даного навчального закладу проходив ретельний відбір всеросійського рівня, а тому кожна особистість представляє великий інтерес для дослідників та істориків вітчизняної науки і техніки. Однією з таких особистостей є перший мінералог та кристалограф КВГУ Леонард Антонович Ячевський. У вітчизняній історіографічній літературі до останнього часу була практично відсутня інформація про життя та діяльність вченого, а в різних енциклопедично-довідкових джерелах в основному повторювались відомості зі словника Брокгауза та Ефрона: «геолог,

горный инженер. Родился в 1858 г. Окончил курс в Горном институте. Геологические исследования производил в Забайкальской области, затем в окрестностях Нерчинска и по притокам р. Онона (золотые прииски)... Позже Ячевский состоял профессором минералогии в екатеринославском высшем горном училище...» [7].

Наукова розвідка І. М. Єлінова щодо життя та діяльності Л.А. Ячевського [3] ліквідувала значні прогалини та «білі плями» в біографії вченого, але й в ній не розкрито катеринославський період діяльності вченого. Тому метою даної роботи стала саме науково-педагогічна та громадсько-наукова діяльність екстраординарного професора Леонарда Антоновича Ячевського, який протягом 1900-1903 рр. був головою Катеринославського відділення Імператорського Російського технічного товариства.

Леонард Антонович Ячевський народився в 1858 р. в селі Вількове Конинського повіту Калишської губернії сім'ї польського шляхтича. Після закінчення гімназії в Варшаві вступив до Санкт-Петербурзького Гірничого інституту, який закінчив в 1883 р. й прибув в розпорядження Генерал-губернатора Східного Сибіру для практичних занять з золотого та соляного промислу. Протягом 1890-1893 рр. проводив також дослідження родовищ і видобутку кам'яного вугілля та геологічні дослідження Сибіру. За його ініціативою засновано Геотермічну комісію при Російському географічному товаристві, було відкрито Сибірське відділення Геологічного комітету. З відкриттям в 1899 р. Катеринославського вищого гірничого училища зведено фахівця з геологічної справи було прийнято на роботу виконуючим обов'язки екстраординарного професора по кафедрі мінералогії та петрографії.

Леонард Антонович викладав курси лекцій з мінералогії з кристалографією та кристалофізикою (1 курс), курс рудних родовищ та курс петрографії (2 курс). Лекції професор проводив в цікавій формі, використовуючи свій багатий практичний досвід – вони супроводжувались демонстрацією та поясненнями на моделях і приладах, виготовлених здебільшого самими студентами в мінералогічному кабінеті. Лекції з мінералогії були ще цікавішими, бо велись в дещо своєрідній системі: давалась загальна характеристика класу та групи мінералів за класифікацією Грота, а потім студенти отримували зразки відповідних мінералів й самостійно знайомились з найбільш характерними властивостями кожного окремого мінералу, користуючись підручником з мінералогії Лебедева та використовуючи деякі прилади (магнітну стрілку, шкалу твердості, бісквіт тощо). Така система

викладання дозволяла студентам прямо на лекціях не лише безпосередньо знайомитись з мінералами, а й самостійно визначати деякі фізичні властивості (спайність, твердість тощо) [4].

Поряд з викладанням Л.А. Ячевський завідував мінералогічним кабінетом, докладаючи зусиль до зміцнення його матеріально-технічної бази. Щорічно кабінет поповнювався книгами, зразками мінералів і гірничих порід, інструментами, моделями і приладами, меблями, які закуповувались на кошти, виділені училищем. Завдяки зусиллям самого завідуючого в 1901 р. до мінералогічного кабінету надійшли пожертви-зразки мінералів та порід у кількості 120 екз. від відомих заводчиків та підприємців (головного начальника Уральських гірничих заводів Боклевського, начальника Кавказького Гірничого управління Шостака та ін.) [4].

Працюючи в КВГУ Леонард Антонович не припиняв своєї практичної діяльності – був керівником однієї з геологічних партій, яка проводила дослідження в Сибіру (до речі, саме ця діяльність була основним джерелом фінансових надходжень Л.А. Ячевського). За результатами проведених влітку сибірських досліджень, а також для покращення науково-методичного забезпечення викладання дисциплін протягом 1900-1902 рр. Ячевський підготував до друку цілу низку праць: «Бассейны рек Теи и Енашимо, геологический очерк»; «Карта полезных ископаемых Сибири и пояснительная к ней брошюра на французском языке: составлена для Парижской выставки»; «Кристаллографические таблицы, пособие для практических занятий студентов Екатеринбургского высшего горного училища» тощо [4].

Навіть за такої високої зайнятості Л.А. Ячевський приймав активну участь в громадсько-науковому житті міста. В цей період в Катеринославі

вже функціонувало відділення Російського технічного товариства, діяльність якого з різних причин проходила досить мляво. Відкриття вищого навчального закладу гірничого профілю в місті позитивно вплинуло й на діяльність Катеринославського відділення Імператорського Російського технічного товариства. Як наголошував в своїй праці А. Ф. Родзевич-Белевич: *«Несколько профессоров Высшего горного училища с профессором Л. А. Ячевским во главе и группа местных инженеров, сплотились дружно, задавшись целью возродить отделение. Результаты энергичной и дружной работы оказались скоро на лицо уже в 1901 г. Отделение функционировало правильно, проявило оживленную деятельность и насчитывало 84 действительных члена»* [6, 397-398].

Сам Леонард Антонович протягом свого перебування в Катеринославі 1901-1903 рр. очолював дане науково-технічне товариство. Отже, у витоків Катеринославського відділення Російського технічного товариства стояли крупні фахівці з гірничої та гірничозаводської справи такі як Л.А. Ячевський, що було дуже важливим з

точки зору визначення завдань діяльності молодого наукового товариства. Як показало дослідження, це не поодинокий факт громадсько-наукової діяльності вченого. Протягом свого життя Леонард Антонович був головою науково-бальнеологічної секції Всеросійського товариства для розвитку та удосконалення російських лікувальних місцевостей, редактором «Гідрологічного вісника», членом Східно-Сибірського відділу Російського географічного товариства, ініціював створення Сибірського відділення Геолкому й т.ін. [1].

У некролозі Л. А. Ячевському в 1916 р. В.І. Вернадський зазначав: *«Подобно многим современным натуралистам - и я думаю подобно всем натуралистам будущего - для него не было границы между прикладной и теоретической наукой. Он к вопросам практики подходил с научным методом и извлекал оттуда вопросы, интересовавшие жизнь, но ставившие в то же время и науке новые задачи. Он много сделал для познания полезных ископаемых Сибири, в частности золота»* [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданович К. Л. А. Ячевский. 20 апреля 1916 г. (Некролог) // Известия Геологического Комитета. – 1916. – Т. 35. – Кн. 7. – С. 1-9.
2. Вернадский В. И. Памяти кн. Б. Б. Голицына и Л. А. Ячевского / В. И. Вернадский // Отчеты о деятельности КЕПС. – 1916. – № 5. – С. 86.
3. Єлінов І. М. Перший мінералог і кристалограф НГУ/ І. М. Єлінов // Історія і культура Придніпров'я: Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник Збірник наукових праць. – 2008. – Вип. 5. – С. 164-169.
4. Отчеты о состоянии и действиях Екатеринославского высшего го-

рного училища за 1900-1902 годы. – Екатеринослав: тип. Л. М. Гершеневича, 1901-1903.

5. Професори Національного гірничого університету. – Дніпропетровськ: НГУ, 2002. – С. 104.

6. Родзевич-Белевич А. Ф. Краткий обзор деятельности Екатеринославского отделения Русского технического общества за последнее десятилетие / А. Ф. Родзевич-Белевич // Записки ЕОИР-ТО. – 1909. – № 7-8. – С. 397-401.

7. Ячевский, Леонард Антонович // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона: В 86 томах (82 т. и 4 доп.). – СПб., 1890 – 1907.